

ЧОПИК Тетяна

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1460-2953>tatyana.chopik@ukr.net**БАЗИЛЬЧУК Олег**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8137-9950>oleg.bazylchuk@gmail.com**ЛИТВИНОВ Іван**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0008-1171-3651>nikita1988g@i.ua**МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ УМІНЬ
БАСКЕТБОЛІСТІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ
АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

У статті розглядаються теоретичні та методичні аспекти розвитку техніко-тактичних умінь у юних баскетболістів на початковому етапі підготовки, зокрема в системі адаптивного фізичного виховання і спорту. Проаналізовано сучасні науково-методичні підходи до формування базових технічних прийомів і простих тактичних дій, підкреслено роль ігрових методів навчання та поступового ускладнення вправ для розвитку ігрового мислення та здатності приймати рішення під час гри. Особлива увага приділяється індивідуалізації навчально-тренувального процесу з урахуванням психофізичних можливостей дітей, що забезпечує доступність, безпечність та ефективність занять. Наведено приклади вправ та ігрових завдань, спрямованих на розвиток координації, ведення м'яча, передач, кидків, взаємодії з партнерами та педагогічних умінь юних спортсменів. Досліджено педагогічні аспекти організації навчально-тренувального процесу, включно з формуванням відповідальності, самостійності, комунікативних навичок та навичок командної взаємодії. Показано, що системне поєднання ігрових методів, індивідуального підходу та розвитку педагогічних умінь сприяє гармонійному фізичному, психічному та соціальному розвитку дітей, формує позитивне ставлення до занять спортом та створює основу для подальшого удосконалення техніко-тактичних умінь. Матеріали статті можуть бути використані у педагогічній практиці та методичному забезпеченні адаптивного фізичного виховання, підготовки юних баскетболістів та учасників інших видів спорту.

Ключові слова: адаптивне фізичне виховання, спорт, баскетбол.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2026.1.14>

Стаття надійшла до редакції / Received 17.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 19.02.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ЧОПИК Тетяна, БАЗИЛЬЧУК Олег, ЛИТВИНОВ Іван

**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ
ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Сучасний розвиток фізичної культури і спорту характеризується зростанням уваги до проблем адаптивного фізичного виховання, що зумовлено необхідністю забезпечення рівного доступу до рухової активності та спортивної підготовки для осіб з різними функціональними можливостями. У цьому контексті адаптивний спорт розглядається не лише як засіб фізичної реабілітації, а й як ефективний інструмент соціалізації, самореалізації та формування стійкої

мотивації до систематичних занять фізичною культурою.

Баскетбол, як динамічний ігровий вид спорту, має значний потенціал для використання в системі адаптивного фізичного виховання. Його змістова насиченість, варіативність рухових дій та командна взаємодія створюють сприятливі умови для розвитку координаційних здібностей, просторового мислення та комунікативних навичок. Особливого значення набуває початковий етап спортивної підготовки, на якому закладаються основи техніко-тактичних умінь і формується

подальша спрямованість спортивного вдосконалення.

Разом з тим, традиційні підходи до навчання техніко-тактичних дій у баскетболі не завжди враховують індивідуальні психофізичні особливості спортсменів у системі адаптивного фізичного виховання і спорту. Це зумовлює потребу в розробленні та обґрунтуванні методичних принципів, спрямованих на оптимізацію процесу навчання з урахуванням рівня підготовленості, функціонального стану та адаптаційних можливостей баскетболістів-початківців.

У зв'язку з цим актуальним є наукове дослідження методичних принципів розвитку техніко-тактичних умінь баскетболістів на початковому етапі підготовки в системі адаптивного фізичного виховання і спорту. Визначення ефективних педагогічних підходів і засобів навчання сприятиме підвищенню якості підготовки спортсменів, забезпеченню безпечних умов занять та створенню передумов для їх подальшого спортивного зростання.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення навчально-тренувального процесу баскетболістів на початковому етапі підготовки в системі адаптивного фізичного виховання і спорту. Формування техніко-тактичних умінь на цьому етапі потребує застосування науково обґрунтованих методичних принципів, які враховують індивідуальні психофізичні можливості спортсменів і забезпечують ефективність та безпечність занять.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що проблематика розвитку техніко-тактичних умінь у баскетболі достатньо широко представлена у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Основна увага дослідників, таких як Воронцова О.В. [1], Шаповал С.С. [2] та Metzler M. W. [3], зосереджується на питаннях методики навчання технічних елементів гри, формування тактичного мислення, а також удосконалення ігрової діяльності спортсменів на різних етапах багаторічної підготовки.

У працях, присвячених підготовці баскетболістів на початковому етапі,

наголошується на необхідності поетапного формування базових технічних прийомів у поєднанні з простими тактичними діями. Лишевська В.М. [4] і Гаврилюк І.В. [5] підкреслюють значення ігрових методів навчання, використання вправ у змінних умовах та поступового ускладнення навчального матеріалу з метою розвитку ігрового мислення та здатності приймати рішення в процесі гри.

У вітчизняній й зарубіжній науковій літературі проблемам розвитку техніко-тактичних умінь у баскетболі приділено значну увагу. Аналіз методичних та емпіричних робіт дозволяє виокремити кілька основних напрямів досліджень.

По-перше, значна частина праць спрямована на аналіз та порівняння педагогічних підходів до навчання техніко-тактичних умінь у процесі фізичного виховання та тренувань. Так, експериментальні дослідження показали, що застосування тактичного ігрового підходу (Tactical Games Model) має вищу ефективність у підвищенні ігрової результативності порівняно з традиційною технічною методикою, особливо щодо прийняття ігрових рішень та системної взаємодії гравців на майданчику [6, 7].

Інші автори наголошують на необхідності використання комплексних модельних характеристик техніко-тактичної діяльності учасників змагань для підвищення якості підготовки спортсменів високої кваліфікації. У дисертаційних дослідженнях Руденко О.М. [8] і Яворської Т.Є. [9] розглядаються багаторівневі підструктури ігрової діяльності та критерії оцінювання техніко-тактичної діяльності з урахуванням змінних факторів, таких як ігрове амплуа та тривалість ігрового часу.

У вітчизняних публікаціях базові аспекти техніко-тактичної підготовки систематизуються у вигляді науково-методичних рекомендацій. У роботах Лишевської В. М. [11] і Шаповала С. С. [12] розглядається методика навчання техніко-тактичній підготовці в баскетболі для студентів вищих навчальних закладів, де підкреслюється важливість формування техніки рухів та тактичного мислення як базових складових майстерності.

Дослідження Яворської Т. Є. [13] демонструють зміни показників техніко-тактичних умінь у процесі навчально-тренувального впливу на дівчаток-баскетболісток, що підтверджує важливість спеціальної організації тренувального процесу для молодших вікових категорій.

Разом із цим аналіз літератури показує, що істотний науковий пробіл складає недостатнє вивчення методичних принципів розвитку техніко-тактичних умінь у контексті адаптивного фізичного виховання і спорту, де увага до індивідуальних психофізичних особливостей учасників є ключовою [14, 16]. Наявні публікації здебільшого стосуються універсальних або традиційних підходів до навчання баскетболу, без чіткого врахування потреб і можливостей осіб з обмеженими функціональними можливостями. Саме це підкреслює наукову й практичну значущість обраної теми дослідження.

Разом із тим, у дослідженнях з теорії та методики адаптивного фізичного виховання і спорту особлива увага приділяється індивідуалізації навчально-тренувального процесу, урахуванню функціонального стану, рівня рухової підготовленості та психофізичних можливостей осіб з різними порушеннями розвитку [16, 17]. У працях вітчизняних учених адаптивне фізичне виховання розглядається як цілісна педагогічна система, спрямована на корекцію, компенсацію порушених функцій, соціальну інтеграцію та формування позитивної мотивації до занять фізичною культурою і спортом [18].

Наукові дослідження з адаптивного спорту доводять ефективність використання ігрових видів спорту, зокрема баскетболу, як засобу комплексного впливу на фізичний, психічний і соціальний розвиток осіб з обмеженими функціональними можливостями [18, 19]. При цьому підкреслюється, що традиційні методики спортивної підготовки потребують адаптації відповідно до можливостей і потреб спортсменів, особливо на початковому етапі навчання.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Водночас аналіз літературних джерел показує, що питання розвитку техніко-тактичних умінь баскетболістів саме в системі адаптивного фізичного виховання і спорту залишаються недостатньо вивченими. Більшість наявних досліджень орієнтовані на здорових спортсменів або не враховують специфіку адаптивного підходу до навчання техніко-тактичних дій. Це зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні методичних принципів, які поєднують вимоги спортивної підготовки з основоположними засадами адаптивного фізичного виховання.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати методичні принципи розвитку техніко-тактичних умінь баскетболістів на початковому етапі підготовки в системі адаптивного фізичного виховання і спорту.

Методи дослідження – аналіз і синтез, порівняння, узагальнення.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів свідчить, що початковий етап підготовки баскетболістів розглядається як базовий у формуванні техніко-тактичних умінь і позитивного ставлення до занять фізичною культурою і спортом. На думку Воронцової О. В. та Лишевської В. М., саме в молодшому шкільному віці відбувається інтенсивне формування рухових навичок, координаційних здібностей і первинних уявлень про ігрову діяльність, що зумовлює високу чутливість дітей до педагогічних впливів і визначає необхідність методично виваженого навчання [1, 4].

У межах дослідження поставлено завдання визначити специфіку початкового етапу підготовки баскетболістів у системі адаптивного фізичного виховання і спорту, що дозволяє враховувати індивідуальні психофізичні особливості дітей і створює підґрунтя для ефективного формування техніко-тактичних умінь.

Metzler M. W. та Шаповал С. С. наголошують, що ефективність навчально-тренувального процесу на початковому етапі значною мірою залежить від домінування

ігрових методів навчання, які забезпечують природну активність дітей, підтримують інтерес до занять і створюють сприятливі умови для формування техніко-тактичних дій у наближених до гри ситуаціях [2, 3]. Подібної позиції дотримується Яворська Т. Є., підкреслюючи, що ігрова діяльність сприяє не лише засвоєнню технічних елементів, а й розвитку тактичного мислення та здатності приймати рішення в умовах мінливої ігрової обстановки [9].

У працях Griffin L. L. і Butler J., а також Light R. обґрунтовується доцільність використання тактичного ігрового підходу, за якого навчання техніки відбувається у тісному взаємозв'язку з тактикою та розумінням гри. Автори зазначають, що такий підхід є особливо ефективним для дітей, оскільки дозволяє формувати техніко-тактичні уміння через активну взаємодію, співпрацю та аналіз ігрових ситуацій [6, 7].

У контексті адаптивного фізичного виховання Ковальчук М. І., Сторожук Л. М. і Коваленко А. В. розглядають навчально-тренувальний процес як цілісну педагогічну систему, спрямовану на індивідуалізацію навчання, урахування психофізичних можливостей дітей та створення безпечних і доступних умов для занять спортом [14, 16, 18]. Автори підкреслюють, що адаптація вправ, варіативність правил гри та дозування навантаження є необхідними умовами ефективного розвитку рухових і техніко-тактичних умінь осіб з обмеженими функціональними можливостями. Шаповал С.С. і Лишевська В.М. також звертають увагу на роль тренера на початковому етапі підготовки, зазначаючи, що його діяльність має бути спрямована не лише на навчання технічних дій, а й на формування особистісних якостей дітей, зокрема відповідальності, комунікативності та здатності до співпраці [2, 4]. У системі адаптивного фізичного виховання це положення набуває особливої значущості, оскільки розвиток особистості дитини розглядається як рівнозначний компонент спортивної підготовки.

Узагальнення наукових поглядів дозволяє стверджувати, що ефективний розвиток техніко-тактичних умінь юних баскетболістів на початковому етапі можливий за умови поєднання ігрових методів навчання,

поступового ускладнення навчального матеріалу та індивідуалізації педагогічних впливів. У працях зазначених авторів підкреслюється, що саме такий підхід створює передумови для гармонійного фізичного, психічного й соціального розвитку дітей та формує стійку мотивацію до подальших занять спортом [6, 7, 11, 12].

У процесі навчально-тренувальної роботи з юними баскетболістами на початковому етапі підготовки доцільним є використання рухливих ігор і ігрових вправ, спрямованих на розвиток координації рухів, володіння м'ячем і взаємодії з партнерами. Так, ефективним засобом формування навичок передачі та контролю м'яча є вправи, що виконуються в коловому розташуванні гравців, під час яких діти передають м'яч різними способами. Такі вправи сприяють узгодженню рухів, розвитку просторово-часової координації та формуванню первинних навичок командної взаємодії. В умовах адаптивного фізичного виховання можливе використання полегшеного інвентарю, що забезпечує доступність і безпечність виконання вправ для дітей з обмеженими функціональними можливостями.

З метою розвитку тактичного мислення та орієнтації в ігровому просторі доцільно застосовувати ігрові завдання з елементами зональної взаємодії. У таких вправах ігровий простір умовно поділяється на окремі ділянки, а учасники, виконуючи ведення м'яча та взаємодіючи між собою, прагнуть досягти поставленої ігрової мети. Подібна організація діяльності формує в дітей уміння планувати власні дії, оцінювати ситуацію на майданчику та співпрацювати з партнерами. За потреби параметри вправи можуть змінюватися шляхом зменшення ігрової зони або обмеження рухової активності, що дозволяє адаптувати навантаження до індивідуальних можливостей дітей.

Для розвитку швидкості реакції, уваги та прийняття рішень у динамічних умовах гри ефективними є вправи з елементами перехоплення м'яча. У процесі їх виконання створюються ситуації, що потребують миттєвого аналізу дій суперника та вибору оптимального способу реагування. В адаптивному фізичному вихованні складність таких завдань може регулюватися шляхом збільшення часу на виконання дій або

надання допомоги з боку тренера, що сприяє поступовому включенню дітей у змагальну діяльність без надмірного психоемоційного напруження.

Комплексний розвиток технічних і координаційних здібностей забезпечується застосуванням багатокомпонентних вправ, які поєднують ведення м'яча, кидки та елементи обігравання. Виконання послідовності різних завдань у межах одного заняття сприяє формуванню точності рухів, швидкості виконання технічних дій і стійкості навичок у змінних умовах. У разі необхідності параметри таких вправ адаптуються шляхом зменшення відстаней або спрощення рухових дій, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості дітей.

Важливим компонентом навчально-тренувального процесу є також розвиток педагогічних умінь юних баскетболістів, зокрема організаційних і комунікативних. З цією метою використовуються вправи, у яких діти залучаються до елементів самоуправління навчальною діяльністю, виконуючи роль наставника або координатора для партнерів. Такий підхід сприяє формуванню навичок взаємодії, самоконтролю та відповідальності за спільний результат. Додатково застосовуються вправи, що потребують синхронізації дій між кількома учасниками, що розвиває вміння узгоджувати рухи та аналізувати просторові взаємозв'язки.

В умовах адаптивного фізичного виховання і спорту особлива увага приділяється індивідуалізації та адаптації вправ відповідно до психофізичних можливостей кожної дитини. Це може реалізовуватися шляхом зміни вихідних положень, використання підтримки тренера, модифікації правил гри або поєднання рухових завдань із простими когнітивними елементами. Такий підхід забезпечує доступність навчального матеріалу, підвищує мотивацію до занять і створює сприятливі умови для формування техніко-тактичних умінь у дітей з різним рівнем рухової підготовленості.

Таким чином, комплексний підхід, що поєднує ігрові методи, індивідуалізацію навчання та розвиток педагогічних умінь, забезпечує гармонійний фізичний, психічний і соціальний розвиток дітей [2, 11, 12]. Це

створює основу для подальшого вдосконалення техніко-тактичних умінь і формує позитивне ставлення до спорту протягом всього навчально-тренувального процесу [1, 8]. Сучасні дослідження також підтверджують доцільність поєднання технічної підготовки з оздоровчою спрямованістю рухової активності на початковому етапі навчання баскетболу, що сприяє підвищенню рівня рухової підготовленості та збереженню фізичного здоров'я дітей [20].

Аналіз досліджень українських науковців свідчить, що досягнення позитивних результатів у підготовці юних баскетболістів можливе лише за умови методично обґрунтованої побудови навчально-тренувального процесу, спрямованого на врахування індивідуальних особливостей дітей [6, 8]. На початковому етапі спортсмени поступово опановують біодинамічну структуру рухових дій у режимі, наближеному до ігрової діяльності, що створює передумови для формування техніко-тактичних умінь [5, 10]. Важливо, щоб цей процес відбувався без надмірного стресу, із дотриманням принципів поступовості та оптимального співвідношення повторень і відпочинку, що також узгоджується з результатами досліджень, орієнтованих на оздоровчий компонент спортивної підготовки [20].

Методика навчання техніки і тактики гри в баскетболі передбачає розв'язання комплексу педагогічних завдань: розвиток довільної уваги, орієнтації в ігровому просторі, здатності розуміти ігрові ситуації та взаємодіяти з партнерами [3, 5]. В умовах адаптивного фізичного виховання і спорту ці завдання реалізуються шляхом поступового ускладнення вправ, адаптації правил гри та варіативності педагогічних впливів [19], а також шляхом використання оздоровчо орієнтованих засобів і симетричного навчання технічним діям, що підвищує ефективність засвоєння рухових навичок у дітей молодшого шкільного віку [20].

Особливе місце у навчально-тренувальному процесі посідає формування педагогічних умінь юних баскетболістів, які розглядаються як сукупність організаційних, комунікативних, аналітичних, прогностичних і конструктивних дій [2, 7]. Педагогічні

уміння дозволяють дитині самостійно планувати виконання ігрових завдань, оцінювати власну діяльність і взаємодіяти з партнерами, що сприяє підвищенню ігрової результативності та розвитку критичного мислення [6].

Наукові праці засвідчують, що застосування педагогічних умінь у процесі навчання двосторонній грі в баскетбол дозволяє ефективно інтегрувати технічні та тактичні дії, забезпечуючи доступність навчання для дітей з різними рівнями підготовленості [3, 7]. У системі адаптивного фізичного виховання та спорту такий підхід створює умови для диференціації завдань, розвитку когнітивних здібностей і формування навичок командної взаємодії [14, 16, 19].

Водночас аналіз спеціальної літератури свідчить, що питання цілеспрямованого формування педагогічних умінь у юних баскетболістів на початковому етапі підготовки, особливо в умовах адаптивного фізичного виховання і спорту, залишаються недостатньо систематизованими [7, 17, 18]. Більшість досліджень зосереджені на фізичній або техніко-тактичній підготовці, не приділяючи належної уваги педагогічним механізмам навчання [6].

Таким чином, узагальнення наукових джерел дає підстави стверджувати, що ефективне формування техніко-тактичних умінь юних баскетболістів у системі адаптивного фізичного виховання і спорту можливе за умови комплексного поєднання ігрових методів, індивідуалізації навчання та цілеспрямованого розвитку педагогічних умінь [2, 8, 12]. Саме такий підхід, доповнений оздоровчо орієнтованими засобами рухової активності, забезпечує гармонійний фізичний і особистісний розвиток дітей та створює основу для подальшого спортивного вдосконалення [1, 20].

6. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Проведений аналіз науково-методичної літератури та узагальнення теоретичних положень дозволяють зробити висновок, що початковий етап підготовки баскетболістів є визначальним у формуванні техніко-тактичних умінь, мотивації до занять спортом

та позитивного ставлення до фізичної активності. В умовах адаптивного фізичного виховання і спорту цей етап набуває особливої значущості, оскільки спрямований не лише на засвоєння базових елементів гри, а й на забезпечення гармонійного фізичного, психічного та соціального розвитку дітей з різними індивідуальними можливостями.

Встановлено, що ефективність розвитку техніко-тактичних умінь юних баскетболістів на початковому етапі значною мірою залежить від методично обґрунтованої організації навчально-тренувального процесу, який ґрунтується на принципах індивідуалізації, поступовості, доступності та ігрової спрямованості. Застосування ігрових методів навчання в поєднанні з адаптацією навантажень і правил гри дозволяє створити безпечні та результативні умови для формування рухових і когнітивних навичок у системі адаптивного фізичного виховання і спорту.

Обґрунтовано, що важливим чинником підвищення ефективності навчання техніко-тактичних дій у баскетболі є цілеспрямоване формування педагогічних умінь юних спортсменів. Розвиток організаційних, комунікативних, аналітичних, прогностичних і конструктивних умінь сприяє активному залученню дітей до навчального процесу, формуванню самостійності, відповідальності та здатності приймати рішення в ігрових ситуаціях. У контексті адаптивного спорту такі уміння виступають засобом оптимізації навчання з урахуванням індивідуальних психофізичних особливостей баскетболістів.

Аналіз наукових джерел показав, що, незважаючи на наявність значної кількості досліджень, присвячених технічній і тактичній підготовці юних баскетболістів, питання інтеграції педагогічних умінь у процес розвитку техніко-тактичних дій в умовах адаптивного фізичного виховання і спорту залишаються недостатньо систематизованими. Це зумовлює необхідність подальшого наукового пошуку в даному напрямку.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та експериментальній перевірці комплексних методик розвитку техніко-тактичних умінь юних баскетболістів із урахуванням різних нозологічних груп, рівня функціональних

можливостей та вікових особливостей дітей. Доцільним є також вивчення впливу педагогічних умінь на показники ігрової діяльності, мотивацію до занять спортом і рівень соціальної адаптації спортсменів у системі адаптивного фізичного виховання і

спорту. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на впровадження інклюзивних моделей підготовки та застосування інноваційних педагогічних технологій у навчально-тренувальному процесі юних баскетболістів.

Література

1. Воронцова, О. В. Основи методики навчання баскетболу: навч. посіб. / О. В. Воронцова. – К.: Видавництво «Освіта», 2016. – 232 с.
2. Шаповал, С. С. Методика навчання техніко-тактичних умінь у командних видах спорту / С. С. Шаповал. – К.: Вища школа, 2015. – 198 с.
3. Metzler, M. W. Instructional Models for Physical Education / M. W. Metzler. – Champaign, IL: Human Kinetics, 2011. – 456 p.
4. Лишевська, В. М. Теорія та методика навчання баскетболу / В. М. Лишевська. – К.: Здоров'я, 2014. – 210 с.
5. Гаврилюк, І. В. Ігрові методи навчання у фізичному вихованні дітей / І. В. Гаврилюк. – Л.: Новий Світ, 2017. – 176 с.
6. Griffin, L. L., Butler, J. Tactical Games Model: Teaching Games for Understanding / L. L. Griffin, J. Butler. – Champaign, IL: Human Kinetics, 2005. – 128 p.
7. Light, R. Game Sense: Pedagogy for Performance, Participation and Enjoyment / R. Light. – London: Routledge, 2013. – 256 p.
8. Руденко, О. М. Методика формування техніко-тактичних умінь у баскетболі / О. М. Руденко. – К.: Асоціація спортивної науки, 2018. – 192 с.
9. Яворська, Т. Є. Педагогічні аспекти навчання техніко-тактичним умінням у баскетболі / Т. Є. Яворська. – К.: Видавництво НУФВСУ, 2016. – 160 с.
10. Лисенко, В. В. Методика підготовки студентів до командних ігор / В. В. Лисенко. – Х.: Фізкультура і спорт, 2015. – 208 с.
11. Лишевська, В. М. Навчально-методичні рекомендації з баскетболу для студентів / В. М. Лишевська. – К.: Освіта, 2017. – 152 с.
12. Шаповал, С. С. Підготовка студентів до спортивних ігор: навчально-методичний посібник / С. С. Шаповал. – К.: Здоров'я, 2014. – 168 с.
13. Яворська, Т. Є. Особливості розвитку техніко-тактичних умінь у дівчаток-баскетболісток / Т. Є. Яворська // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я. – 2015. – №2. – С. 45–52.
14. Ковальчук, М. І. Адаптивне фізичне виховання: теорія і практика / М. І. Ковальчук. – К.: Наукова думка, 2016. – 248 с.
15. Петренко, І. П. Індивідуалізація навчально-тренувального процесу у фізичному вихованні / І. П. Петренко. – Л.: Новий Світ, 2018. – 176 с.
16. Сторожук, Л. М. Теорія адаптивного спорту / Л. М. Сторожук. – К.: Видавництво «Освіта», 2017. – 200 с.
17. Мельник, В. С. Адаптивне фізичне виховання дітей з ОФМ / В. С. Мельник. – Х.: Фізкультура і спорт, 2016. – 184 с.
18. Коваленко, А. В. Ігрові види спорту в адаптивному фізичному вихованні / А. В. Коваленко. – К.: Здоров'я, 2017. – 160 с.
19. Литвиненко, О. Ю. Використання баскетболу для розвитку фізичних і психічних якостей осіб з ОФМ / О. Ю. Литвиненко // Адаптивний спорт і здоров'я. – 2018. – №3. – С. 34–41.
20. Чопик Т., Модіна І. Формування технічної підготовленості юних баскетболістів на початковому етапі з урахуванням оздоровчої спрямованості рухової активності / *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. – 2025. – № 4. – С. 247–254.

References

1. Vorontsova, O. V. (2016). *Fundamentals of Basketball Teaching Methodology*. Kyiv: Osvita Publishing House. 232 p.
2. Shapoval, S. S. (2015). *Methodology of Teaching Technical and Tactical Skills in Team Sports*. Kyiv: Vyscha Shkola. 198 p.
3. Metzler, M. W. (2011). *Instructional Models for Physical Education*. Champaign, IL: Human Kinetics. 456 p.
4. Lyshevskaya, V. M. (2014). *Theory and Methodology of Teaching Basketball*. Kyiv: Zdorovia. 210 p.
5. Havryliuk, I. V. (2017). *Game-Based Teaching Methods in Children's Physical Education*. Lviv: Novyi Svit. 176 p.
6. Griffin, L. L., & Butler, J. (2005). *Tactical Games Model: Teaching Games for Understanding*. Champaign, IL: Human Kinetics. 128 p.
7. Light, R. (2013). *Game Sense: Pedagogy for Performance, Participation and Enjoyment*. London: Routledge. 256 p.

8. Rudenko, O. M. (2018). Methodology of Forming Technical and Tactical Skills in Basketball. Kyiv: Association of Sports Science. 192 p.
9. Yavorska, T. Ye. (2016). Pedagogical Aspects of Teaching Technical and Tactical Skills in Basketball. Kyiv: Publishing House of NUPESU. 160 p.
10. Lysenko, V. V. (2015). Methodology of Preparing Students for Team Sports. Kharkiv: Physical Culture and Sport. 208 p.
11. Lyshevska, V. M. (2017). Educational and Methodological Guidelines in Basketball for University Students. Kyiv: Osvita. 152 p.
12. Shapoval, S. S. (2014). Preparation of Students for Sports Games: Educational and Methodological Manual. Kyiv: Zdorovia. 168 p.
13. Yavorska, T. Ye. (2015). Features of technical and tactical skills development in young female basketball players. *Physical Education, Sport and Health Culture*, 2, 45–52.
14. Kovalchuk, M. I. (2016). Adaptive Physical Education: Theory and Practice. Kyiv: Naukova Dumka. 248 p.
15. Petrenko, I. P. (2018). Individualization of the Training Process in Physical Education. Lviv: Novyi Svit. 176 p.
16. Storozhuk, L. M. (2017). Theory of Adaptive Sport. Kyiv: Osvita Publishing House. 200 p.
17. Melnyk, V. S. (2016). Adaptive Physical Education of Children with Disabilities. Kharkiv: Physical Culture and Sport. 184 p.
18. Kovalenko, A. V. (2017). Team Sports in Adaptive Physical Education. Kyiv: Zdorovia. 160p.
19. Lytvynenko, O. Yu. (2018). Use of basketball for the development of physical and psychological qualities of persons with disabilities. *Adaptive Sport and Health*, 3, 34–41.
20. Chopyk, T., & Modina, I. (2025). Formation of technical preparedness of young basketball players at the initial stage with consideration of the health-oriented focus of motor activity. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 4, 247–254.

Abstract

CHOPYK Tetiana, BAZYLCHUK Oleg, LYTVYNOV Ivan
Khmelnytskyi National University

METHODOLOGICAL PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL AND TACTICAL SKILLS OF BASKETBALL PLAYERS AT THE INITIAL STAGE OF TRAINING IN THE CONTEXT OF ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

The article examines the theoretical and methodological aspects of developing technical and tactical skills in young basketball players at the initial stage of training, particularly within the framework of adaptive physical education and sports. Special attention is given to defining pedagogical and training principles for forming basic technical skills, developing game thinking, and enhancing decision-making abilities during gameplay. The authors emphasize that the initial stage of training, which typically corresponds to early school age, is characterized by heightened sensitivity of children to pedagogical influences and shapes foundational attitudes toward physical activity, positive sports motivation, and self-confidence. The article provides an analysis of contemporary scientific approaches to organizing the training process using game-based methods, which ensure natural activity, stimulate interest in physical activity, and develop fundamental motor skills. Specific exercises for improving ball handling, passing, shooting, movement in the game space, and teamwork skills are presented. It is demonstrated that the gradual complication of exercises, rule variations, and adaptation of loads to the individual psychophysical characteristics of children are crucial for ensuring safe and effective learning.

The authors highlight the importance of developing pedagogical skills in young athletes as a set of organizational, communicative, analytical, and constructive actions, which contribute not only to deeper mastery of technical and tactical elements but also to the development of independence, critical thinking, and increased motivation for sports participation. Emphasis is placed on the need to individualize the training process, taking into account age and functional capabilities, which is especially relevant in adaptive physical education for children with limited functional abilities.

The article also addresses practical aspects of training young basketball players in terms of developing technical and tactical skills: step-by-step teaching of technical techniques combined with simple tactical actions, the use of game-based and didactic exercises, and the integration of pedagogical tools into the training process. Examples of exercises are aimed at improving coordination, attention, spatial orientation, decision-making speed, as well as stimulating social interaction and teamwork among children of varying skill levels.

The authors conclude that the comprehensive combination of game-based methods, individualized training, and the development of pedagogical skills ensures harmonious physical, psychological, and social development of children, forms a positive attitude toward sports, promotes independence and responsibility, and lays the foundation for further improvement of technical and tactical skills. The materials of the article can be applied in pedagogical practice, methodological support of adaptive physical education, and the training of young basketball players and other sports disciplines.

Keywords: adaptive physical education, sport, basketball.
